

Social

A

andrahandsuthyrning * ► uthyrning av en lägenhet till en annan person

anknytningsfall * ► ärende ang. utländsk person som har rätt att vistas och arbeta i Sverige därför att make, maka el. annan nära släkting finns i landet

assimilering * ► process genom vilken en minoritet helt överger sin egen kultur, så att ursprungliga kulturskillnader försvinner

asyl * ► rätt att vistas i ett främmande land, särskilt för flyktingar

avidentifiera * ► ta bort uppgifter som möjliggör igenkännande av en person ur ett document

avlastning * ► 1. hjälp för en person i en alltför krävande och ansträngande situation 2. det att minska belastning i en kroppsdel

avlastningshem * ► stödhem som för kortare tid tar hand om en familjs barn

B

barnbegränsning * ► åtgärder för att förhindra oönskade havandeskap; familjeplanering och födelsekontroll är synonymer

barnkoloni * ► sommarläger på landet för barn

barnkonventionen * ► FN-konvention från 1989 om barnets rättigheter

barnomsorg * ► den service som samhället ordnar för barnens omvårdnad och tillsyn, t.ex. förskolor, öppna förskolor, familjedaghem och fritidshem

barnomsorgsassistent * ► person som är anställd av kommunen och har ansvar för den kommunala barnomsorgen

barntillsyn * ► tillsyn av mindre barn

behandlingshem * ► institution för vård av t.ex. missbrukare eller vissa barn och ungdomar

behandlingsplan * ► plan som upprättas av socialsekreterare och godkänns av klienten.

Förekommer även hos försäkringskassan och inom sjukvården, där den innefattar medicinsk behandling och rehabilitering

behovspröva * ► pröva en persons behov av hjälp el. bidrag

behovsprövning * ► prövning av en persons behov av hjälp el. bidrag

belastningsuppgift * ► uppgift avseende en persons brott, förseelser, omhändertagande vid berusning etc.

betalkort * ► kontokort utan kredit

beteendefall * ► fall där socialt tvångsingripande mot en ungdom sker på grund av den unges eget beteende

bistånd * ► hjälp som ges till enskilda, grupper eller organisationer. Inom socialpolitiken benämning på den hjälp som den enskilde har rätt till enligt socialtjänstlagen

biståndsbedömare * ► kommunal tjänsteman som bedömer om en person har behov av hjälp

biståndshandläggare * ► kommunal tjänsteman som bedömer om en person har behov av hjälp

blandmissbruk * ► missbruk av olika berusningsmedel, t.ex. alkohol och narkotika

bruttonorm * ► system för standardisering av de belopp som utgår vid socialbidrag enligt socialtjänstlagen

C

D

dagbarn * ► barn som någon yrkesmässigt tar hand om i sitt hem medan föräldrarna arbetar

dagbarnvårdare * ► kommunalt anställd person som tar hand om andras barn i sitt hem när barnens föräldrar arbetar

dagcentral * ► samlingspunkt för äldre och handikappade med möjlighet till fritidssysselsättning, fotvård, hårvård, gymnastik etc.

daghem * ► förskola med pedagogisk verksamhet för barn i åldern 1-5

dagmamma * ► kvinna som tar hand om dagbarn i sitt hem

dagpenning * ► belopp som erhålls per dag i ersättning av erkänd arbetslöshetskassa el. i utbildningsbidrag vid arbetsmarknadsutbildning

delegationsbeslut * ► beslut fattat av en delegation

delegering * ► delegering eller delegation innebär att beslutanderätt flyttas från högre till lägre nivå i en organisation. Den lägre nivån bemyndigas att handlägga och fatta beslut i ärenden med samma befogenheter som tillkommer den högre; ansvaret för besluten ligger dock kvar på den högre nivån

dubbel förtur * ► rättighet att komma före även i jämförelse med enkel förtur

E

eftervårdskontrakt * ► överenskommelse om fortsatt öppenvårdsbehandling efter avslutad institutionsvård

elevhem * ► hem för elever vid en internatskola

emigrant * ► person som har flyttat från sitt land för att bosätta sig i ett annat land, utvandrare

enkel förtur * ► rättighet att komma före

erkännande av faderskap * ► skriftligt medgivande att man är far till ett visst barn

etnisk diskriminering * ► det att negativt särbehandla någon på grund av dennes etniska tillhörighet

expediera * ► 1. iordningställa och vidarebefordra 2. utföra, slutföra

F

faderskapsbekräftelse * ►skriftligt medgivande att man är far till ett visst barn

faderskapsbestämning * ►fastställande av vem som skall lagligt betraktas som far till ett visst barn

faderskaps erkännande * ►skriftligt medgivande att man är far till ett visst barn

faderskapspresumtion * ►det att hålla för sannolikt att den äkta mannen är far till ett barn fött inom äktenskapet

faderskapsundersökning * ►det att undersöka om en viss man är far till ett visst barn

faderskapsutredning * ►utredning som görs av de sociala myndigheterna för att kunna fastställa faderskapet till ett barn

familjebehandlare * ►person som ger familjebehandling

familjebehandling * ►det att behandla hela familjen i terapeutiska sammanhang som en enhet

familjedaghem * ►enskilt hem där en kommunalt anställd dagbarnvårdare tar hand om andras barn när föräldrarna arbetar el. studerar

familjeförsörjare * ►familjemedlem som ansvarar för familjens uppehälle

familjehem * ►hem där en familj tar hand om barn som av någon anledning inte kan vistas hos föräldrarna

familjeplanering * ►åtgärder för att förhindra oönskade havandeskap

familjerådgivare * ►person som arbetar med rådgivning och hjälp i familje- och samlevnadsfrågor

familjerådgivning * ►det att ge hjälp och rådgivning i familje- och samlevnadsfrågor

familjeterapeut * ►en person som arbetar med familjerådgivning och familjeterap

familjeterapi * ►en form av psykoterapi där hela familjen deltar när en medlem har psykiska problem

familjevårdsprincipen * ►princip att vårda hela familjen när en familjemedlem har psykiska el. sociala problem

fastställande av faderskap * ►fastställande av vem som skall lagligt betraktas som far till ett visst barn

flykting * ►person som lämnat sitt hemland och som inte kan återsändas dit p.g.a. fruktan för förföljelse beroende på religiös el. politisk uppfattning, ras, nationalitet eller tillhörighet till viss samhällsgrupp

flyktingförklaring * ►ett beslut från Migrationsverket om att Sverige har bedömt en person som flykting i enlighet med utlänningslagstiftningen

flyktingförläggning * ►anläggning med bostäder för nya asylsökande, driven av Migrationsverket

flyktingmottagning * ►det att ta emot flyktingar och sörja för dem under deras första tid i Sverige

flyktingsamordnare * ►en person som tar emot nya flyktingar och samordnar samhällets insatser för dem

FN:s konvention om barnets rättigheter * ► FN-konvention från 1989 om barnets rättigheter

fristad * ► tidigare benämning för asyl. Termen används inte i 1989 års utlänningslag

fritidsgård * ► lokal för fritidsaktiviteter för barn och ungdomar som drivs av kommun el. organization

fritidshem * ► inrättning för kommunal fritidsverksamhet för yngre skolbarn

fritidsledare * ► person som har till yrke att ordna fritidsaktiviteter för ungdomar, äldre och handikappade, vanligen på fritidsgård e.d.

fritidsnämnd * ► politiskt sammansatt kommunal nämnd som ansvarar för fritids- och idrottsverksamhet

fritidspedagog * ► person som ger pedagogisk handledning och sysselsätter barn vid fritidshem, parklek el. skolans fritidsverksamhet

frånskild * ► person som har varit gift men som har skilt sig

främlingspass * ► pass för utlännings som inte kan erhålla pass från sitt hemland

fältarbete * ► uppsökande social verksamhet som bedrivs inom särskilt utsatta områden el. bland vissa kategorier av personer, t.ex. ungdomar med sociala problem el. narkotikamissbrukare

fältassistent * ► socialarbetare som arbetar ute bland sina klienter

färdtjänst * ► av kommunerna tillhandahållen särskild taxiservice för personer som till följd av nedsatt rörelseförmåga el. andra funktionshinder har svårigheter att använda allmänna färdmedel

födelsekontroll * ► metod för att förhindra graviditet

förbehåll * ► inskränkning, villkor, begränsning

föredra ett ärende * ► ge muntlig redogörelse om någonting inför beslutsfattande instans

föredragning * ► muntlig redogörelse för ärende i beslutsfattande instans

föreståndare * ► person som har ledande funktion inom en grupp el. en institution

förmån * ► fördel eller fördelaktig rättighet för viss person

förskollärare * ► person som avlagt förskolläraryxamen

förskott * ► belopp som utbetalas i förhand

försöklägenhet * ► lägenhet som t.ex. stadsdelsförvaltningen hyr till en person med särskilt behov av stöd när personen kan antas klara av ett boende med stöd

försörjningsbörda * ► ekonomisk belastning som innebär skyldighet att försörja någon, t. ex. minderårigt barn som man har vårdnaden om

försörjningsplikt * ► skyldighet att försörja någon, t. ex. minderårigt barn som man har vårdnaden om

försörjningsskyldig * ► person som är skyldig att försörja barn

försörjningsstöd * ► ekonomiskt bistånd till den som inte själv kan tillgodose sina behov; kallas även socialbidrag

förvaltare * ► 1. person som yrkesmässigt tar hand om och sköter t.ex. en annan persons egendom 2. person som enligt föräldrabalken förordnas av domstol att företräda en annan person i ekonomiska och personliga angelägenheter

förvärv av medborgarskap * ► det att bli medborgare i ett land

G

Genèvekonventionen * ► 1951 års konvention om flyktingars rättsliga ställning

god man * ► förtroendeman som enligt olika lagbestämmelser skall utses för vissa personer, t.ex. om "någon på grund av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållande behöver hjälp med att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person"

gruppboende * ► boendeform för rörelsehindrade, utvecklingsstörda, psykiskt sjuka m.fl. som inte klarar av att bo i en vanlig lägenhet

H

handikappersättning * ► ersättning till den som är sjuk eller funktionshindrad och behöver extra hjälp eller har merkostnader på grund av varaktig sjukdom eller funktionshinder

handikapplägenhet * ► lägenhet som är anpassad för en handikappad person

helhetsbedömning * ► det att ta hänsyn till alla aspekter vid beslutsfattandet

hem för särskild tillsyn * ► enligt socialtjänstlagen hem för vård el. boende för omhändertagna personer och för vårdtagare som behöver stå under särskilt noggrann tillsyn

hem för vård eller boende, hvb-hem * ► institution inom socialtjänsten, huvudsakligen för barn och ungdom med sociala problem el. för missbrukare av alkohol el. narkotika

hemhjälp * ► person som hjälper till i hemmet

hemtjänst * ► social service för äldre och handikappade i form av hjälp och vård i hemmet

hungerstrejk * ► vägran att inta föda i syfte att utöva påtryckning på makthavare e.d.

hushållsekonomisk rådgivning * ► rådgivning åt enskilda rörande planering av hushållsbudget

hävande av faderskap * ► det att förklara redan erkänt faderskap ogiltigt

I

immigrant * ► person som flyttat till ett visst land, invandrare

individuellt inriktade insatser * ► åtgärder som är avsedda att ge stöd åt en viss individ

inkomstprövning * ► det att bestämma en förmån med hänsyn till den sökandes inkomster

institution * ► 1. bestående inrättning i samhället 2. traditionell, etablerad inrättning el. sedvänja inom större grupp

institutionalisering * ► 1. det att anpassa sig alltför väl till livet på en institution, vilket leder till svårigheter att klara av livet utanför institutionen

internordiskt flyttningsbetyg * ► handling från folkbokföringsmyndigheten i hemkommunen vid flyttning inom Norden

introduktionsersättning * ► ersättning till person som fått flyktingstatus för den tiden han deltar i av kommunen godkänt introduktionsprogram

invandrarbyrå * ► kommunal servicecentral för invandrarfrågor

invandrare * ► person som flyttat till visst land

invandrarkonsulent * ► konsulent i invandrarfrågor i en kommun

invandrarnämnd * ► politiskt sammansatt kommunal nämnd med uppgift att besluta i invandrar- och flyktingfrågor

J

jourfamiljehem * ► familjehem som med kort varsel kan ta emot barn som inte kan vistas hos föräldrarna

K

klient * ► en person med en relation som t.ex. kund, patient eller rättssökande, ofta till en fackman

klientel * ► grupp klienter; ofta benämning på grupper av hjälplösa el. utslagna personer

kontaktfamilj * ► familj med uppgift att vara till stöd för familjer el. personer med problem

kontaktperson * ► inom socialtjänsten en anställd el. frivillig som fått i uppgift att hjälpa någon som har behov av stöd, råd el. hjälp

kontantkort * ► ett kontokort som innehåller ett förinbetalt belopp, som kortinnehavaren kan använda vid betalning

kontokort * ► ett plastkort med innehavarens namn och kontonummer inpräglade. Det finns olika slag kontokort, t.ex. bankkort, betalkort och kreditkort

kontrakterat familjehem * ► hem som är godkänt av socialförvaltningen att fungera som familjehem

konvention * ► 1. internationell överenskommelse, fördrag 2. allmänt accepterad uppfattning i fråga om socialt uppträdande

konvention om social trygghet * ► en princip enligt vilken en person som vistas eller är bosatt i ett annat land än det egna har rätt till socialt bistånd och sociala tjänster på lika villkor som landets egna medborgare

kreditkort * ► ett kontokort med beviljad krediträtt upp till ett visst belopp

kurator * ► person som har till yrke att ge råd och upplysningar i allmänna och individuella sociala frågor

kvarhållningsrätt * ► rätt att kvarhålla någon på institution el. liknande mot hans vilja

könsdiskriminering * ► missgynnande av någon på grund av könstillhörighet

L

lag med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU *

lag om omhändertagande av berusade personer m.m., LOB *

lag om psykiatrisk tvångsvård, LPT *

lag om rättspsykiatrisk vård, LRV *

lag om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS *

lag om vård av missbrukare i vissa fall, LVM *

langare * ▶ person som sysslar med olaglig försäljning av sprit el. narkotika

langning * ▶ olaglig försäljning av sprit, narkotika e.d.

ledsagare * ▶ person som följer en annan t.ex. till läkare

legitimeringsnämnd * ▶ nämnd för bedömning av färdtjänstfrågor

lekotek * ▶ institution för pedagogisk rådgivning angående handikappade barn, förenad med utlåning av lämpligt lekmaterial

levnadsberättelse * ▶ skildring av en persons liv

levnadsstandard * ▶ mått på ekonomiska möjligheter att tillgodogöra sig viktigare varor och tjänster

likställighetsprincipen * ▶ kommunalrättslig princip som innebär att kommunmedlemmarna skall behandlas lika av en kommuns olika organ, även av landstinget

lämplighetsprövning * ▶ prövning av lämpligheten av någonting

M

medborgarskap * ▶ position som medborgare i en viss stat

medsökande * ▶ person som jämte annan söker arbete, bostad e.d.

missbruk * ▶ okontrollerad eller överdriven användning av någonting, t.ex. berusningsmedel, läkemedel eller mat

missbrukare * ▶ person som missbrukar t.ex. alkohol, narkotika, läkemedel

missbrukarvård * ▶ vård som ges till missbrukare

misskötsam * ▶ person som bryter mot sociala normer och konventioner

mobbing * ▶ en form av trakassering där en eller flera personer angriper någon fysiskt el. psykiskt

munkavle * ▶ föremål som sätts i eller för någons mun för att hindra personen att tala. Även bildligt i vissa uttryck: ett hinder för yttrandefrihet

N

naturalisation * ▶ det att förvärva medborgarskap i ett annat land

nordiska konventionen om social trygghet * ▶ en överenskommelse om social trygghet mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge

nordiska socialkonventionen * ► nordiska konventionen om social trygghet

O

ockupation * ► det att utan laglig rätt ta ett hus el. område i besittning genom att slå sig ner i och använda detta

omhändertagande * ► det att ta hand om någon el. något

ompröva * ► på nytt överväga och ta ställning till

omprövning * ► det att göra en ny övervägning och ställningstagande

omsorgsnämnd * ► nämnd som i vissa kommuner ansvarar bl.a. för ärenden som gäller vård och omsorg om äldre, funktionshindrade och människor i behov av särskilt stöd

P

pensionärsbostad * ► specialbostad för pensionär som inte kan bo kvar i sitt hem men som inte heller har behov av äldreboende

periodiskt understöd * ► ekonomiskt stöd som ges regelbundet till privatperson

permanent uppehållstillstånd, PUT * ► tillstånd som ger utlänningar rätt att bo och arbeta i Sverige utan tidsbegränsning

personakt * ► samling dokument om en person

personbevis * ► handling med personuppgifter, t.ex. personnummer, namn, adress, födelseort, medborgarskap och civilstånd, ur det lokala folkbokföringsregistret utfärdat av Skatteverket

personlig assistent * ► person som hjälper en funktionshindrad med det dagliga livet

personnummer * ► tiosiffrigt nummer som tilldelas alla som blir folkbokförda i Sverige

personuppgift * ► fakta om en persons födelsestid, adress m.m.

placeringsbeslut * ► beslut som innebär att någon placeras på t.ex. en vårdinrättning el. i ett familjehem

politisk asyl * ► stadigvarande fristad för en person mot politisk förföljelse. I den svenska utlänningslagen finns inte termen "politisk asyl" utan endast "asyl"

politisk flykting * ► person som tvingats fly från hemlandet på grund av politisk förföljelse

presumtiv fader * ► vid faderskapsbestämmande enligt lagen den äkta mannen oberoende av det faktiska förhållandet

S

samarbetssamtal * ► samtal som förekommer mellan föräldrarna vid familjerätten då vårdnadstvist hotar

servicebostad * ► bostad som är specialutrustad för handikappade

servicehus * ► boendeform med olika grad av gemensam service för äldre, handikappade eller andra personer med särskilda behov

servicelägenhet * ► en lägenhet i servicehus

självkostnadsprincipen * ► princip som innebär att en vara el. tjänst säljs utan vinst för försäljaren

skenäktenskap * ► äktenskap som ingåtts bara för formens skull, t.ex. för att dra någon nytta av det

skolhem * ► institution för unga personer med särskilda behov som av någon anledning inte kan bo hemma hos sina föräldrar

skuldsanering * ► översyn och uppklarande av en persons totala skuldsituation

släktskap * ► 1. det att vara släkt 2. bildligt synonymt med likhet

sniffa * ► berusa sig genom att andas in ångor

socialarbetare * ► person som arbetar inom kommunal socialtjänst

socialbidrag * ► äldre benämning på försörjningsstöd, d.v.s. ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen

socialchef * ► förvaltningschef vid en socialförvaltning

socialdirektör * ► chef för en socialförvaltning

socialdistrikt * ► geografiskt område för en socialförvaltning

social förmån * ► tjänst el. bidrag som samhället erbjuder åt individen

socialförsäkringsförmån * ► förmån som man kan få enligt socialförsäkringslagen

socialförvaltning * ► kommunal organisation för socialtjänst och social service

socialgrupp * ► beteckning för socioekonomisk ställning

socialjour * ► en form av social service vid akuta behov nattetid och på helgerna

socialkonsulent * ► statlig tjänsteman på länsstyrelse som sköter tillsynen över socialtjänstverksamheten i länets kommuner

socialkontor * ► kontor som handhar den kommunala socialtjänsten

sociallagstiftning * ► om de lagar som gäller på det sociala området

socialnämnd * ► politiskt sammansatt nämnd i kommunen med uppgift att besluta i sociala frågor enligt socialtjänstlagen

socialregister * ► register som förs hos kommunens socialförvaltning om ansökningar och beslut

socialsekreterare * ► tjänsteman inom socialtjänsten

Socialstyrelsen, SoS * ► förvaltningsmyndighet för ärenden som rör socialtjänst samt hälso- och sjukvård

socialtjänst * ► social verksamhet i kommunal regi enligt socialtjänstlagen

socialtjänstlagen, SoL * ► socialtjänstlagen (senast från 2001) ersätter sedan 1982 de tidigare vårdlagarna

statslös * ► person som inte är medborgare i något land

straffa ut sig * ► det att genom sina handlingar göra sig omöjlig i något sammanhang

syskongrupp * ► 1. grupp på daghem med barn i flera olika åldrar 2. stöd- och samtalsgrupp för t.ex. handikappade barns syskon

T

terrorism * ► riktade våldsaktioner i politiskt syfte

trefamiljssystem * ► en form av barntillsyn där tre familjer samarbetar

trångboddhet * ► om det bor mer än en person per rum i en lägenhet, kök och vardagsrum oräknat, betraktas man som trångbodd

träninglägenhet * ► en lägenhet som hyrs ut till en person med särskilt behov av stöd i boendet. Behovet av stöd är oftast större än för boende i försökslägenhet

U

umgängesbegränsning * ► begränsning av förälders rätt till umgänge med sitt barn

underhåll * ► 1. skötsel som syftar till att hålla något i stadigvarande gott skick 2. ekonomisk hjälp till en persons uppehälle

underhållsbidrag * ► bestämt belopp som betalas regelbundet till barn från förälder som inte lever tillsammans med barnet och inte har vårdnaden om det

underhållsskyldighet * ► föräldrar är skyldiga att försörja sina barn tills de fyller 18 år. Om barnen går i skola är föräldrarna skyldiga att försörja dem längst till 21-årsdagen. Gifta makar har också försörjningsskyldighet gentemot varandra

underhållsstöd * ► bidrag som försäkringskassan betalar i förskott för barn upp till 18 år om den förälder som skall betala underhåll inte sköter betalningen el. saknar förmåga att betala ett så högt belopp som underhållsstödet uppgår till

ungdomshem * ► institution för ungdomar som behöver vara placerade utanför hemmet

ungdomssekreterare * ► socialarbetare som arbetar särskilt med ungdomsfrågor

uppehållstillstånd, UT * ► tillstånd som utomnordiska medborgare måste ha om de vill stanna mer än tre månader i Sverige

uppehälle * ► det som man behöver för att leva; t.ex. kost och logi

uppsökande verksamhet * ► det att i förebyggande syfte systematiskt söka upp personer för att ge hjälp och stöd

upptagningsområde * ► det område som en person tillhör inom t.ex. hälso- och sjukvården eller skolväsendet

utslagen * ► socialt utkonkurrerad på grund av arbetslöshet, sjukdom, missbruk etc.

utslagning * ► det att bli utslagen

V

vanvård * ►bristande el. felaktig skötsel

vårdbiträde * ►yrkeskategori inom den kommunala äldre- och handikappomsorgen

vårdinnehåll * ►den närmare utformningen av beslutad vård

vårdinrättning * ►administrativt och fysiskt avgränsad enhet för vård och behandling

vårdintyg * ►läkarintyg som intygar att någon är i behov av psykiatrisk tvångsvård

vård- och omsorgsnämnd * ►nämnd som i många kommuner ansvarar för kommunens arbetsuppgifter och insatser inom t.ex. handikapp- och äldreomsorg och rehabilitering

värsting * ►svårt kriminell tonåring

Å

ålderdomshem * ►institution med uppgift att ge bostad och viss service åt äldre personer som inte klarar att bo kvar i egen bostad

Ä

äldreomsorg * ►samhällets omvårdnad om gamla

Ö

öppen förskola * ►en form av kommunal förskoleverksamhet för barn som inte går i vanlig förskola

öppenvårdsinsats * ►insats som genomförs utan att den enskilde vårdas på institution el. liknande

översyn * ►heltäckande och relativt grundlig undersökning